

Adroddiad adran Addysg ar weithrediad y Polisi Iaith a chyfraniad tuag at wireddu Strategaeth Iaith Gymraeg 2023 - 2033

Dyddiad	Chwefror 9fed, 2026
Adran	Addysg
Awdur	Siwan Llwyd Roberts

1. Pa bolisiau a chynlluniau sydd mewn lle o fewn eich adran er mwyn cyfrannu at amcanion y strategaeth iaith? Nodwch y maes blaenoriaeth (blynnyddoedd cynnar, dysgu, gwaith a gwasanaeth, y gymuned neu ymchwil a thechnoleg)

Polisiau a chynlluniau strategol perthnasol

Cynllun Strategol y Gymraeg Mewn Addysg Cyngor sir Gwynedd:

Mae CSGA Gwynedd yn nodi pwrpas, amcanion a gweithredu'r Cyngor ac yn adlewyrchu gweledigaeth y Cyngor i greu cyfundrefn addysg Gymraeg a dwyieithog sydd yn rhoi anghenion holl ddysgwyr y sir yn ganolog. Mae'r cynllun yn nodi cyfeiriad clir ar gyfer sicrhau bod dysgwyr Gwynedd yn cyflawni'r safonau uchaf er mwyn cynnal yr iaith, diwylliant a'r economi yn lleol.

Polisi Iaith Addysg Gwynedd:

Nod Polisi Iaith Addysg Gwynedd yw sicrhau bod holl ddisgyblion y sir yn meddu ar sgiliau ieithyddol priodol yn y Gymraeg a'r Saesneg. Disgwylir i'r ddarpariaeth fod yn addas i alluogi pob disgybl i ddatblygu'n hyfedr ddwyieithog. Disgwylir i ysgolion Gwynedd feithrin sgiliau'r disgyblion hynny sy'n Gymry Cymraeg, a chyflwyno'r Gymraeg i'r rhai hynny sy'n newydd ddyfodiaid i'r sir. Disgwylir hefyd i holl sefydliadau addysg y sir adlewyrchu ac atgyfnerthu'r polisi yn eu gweinyddiad, eu bywyd cymdeithasol a'u trefn fugeiliol yn ogystal a'u darpariaeth gwricwlaidd ac allgyrsiol. Mae Polisi Iaith Addysg Diwygiedig ar ffurf drafft wedi ei gyflwyno gerbron y Cabinet fis Rhagfyr 2025 ac mae ymgysylltiad yn digwydd yn ystod Ionawr a Chwefror 2026 cyn i Bolisi Drafft gael ei gyflwyno i Gyrff Llywodraethol cyn Medi 2026.

Strategaeth Genedlaethol Cymraeg 2050- Miliwn o Siaradwyr Cymraeg:

Mae Llywodraeth Cymru am weld nifer y rhai sy'n siarad Cymraeg yn codi i filiwn erbyn y flwyddyn 2050.

Fframwaith Genedlaethol y Siarter Iaith:

Mae rhaglen y Siarter Iaith yn cyfrannu at Cymraeg 2050 drwy anelu i ysbrydoli plant a phobl ifanc i ddefnyddio a mwynhau'r Gymraeg ymhob agwedd ar eu bywydau. Mae'r Siarter Iaith yn rhan o gyfres o raglenni Llywodraeth Cymru sy'n anelu at gynyddu defnydd plant a phobl ifanc o'r Gymraeg mewn sefyllfaoedd anffurfiol.

Cwricwlwm i Gymru:

Mae rhaglen y Siarter Iaith yn cefnogi Cwricwlwm i Gymru gydag egwyddorion y rhaglen yn cefnogi'r pedwar diben er mwyn creu dysgwyr uchelgeisiol, cyfranwyr mentrus, dinasyddion egwyddorol ac unigolion iach a hyderus sy'n barod i fyw bywyd cyflawn fel aelodau gwerthfawr o'u cymdeithas. Mae'r Siarter yn rhan integredig o Gwricwlwm i Gymru, yn pontio rhwng elfennau o'r cwricwlwm gan ychwanegu at brofiadau addysgiadol ynghyd â chyfoethogi profiadau allgyrsiol ac amser chwarae anffurfiol.

Deddf y Gymraeg ac Addysg (Cymru) 2025 sydd bellach wedi ei osod ar y Llyfr Statud yw'r fframwaith deddfwriaethol newydd ar gyfer datblygu a chryfhau addysg Gymraeg yng Nghymru. Mae'r Ddeddf yn gosod dyletswyddau statudol ar Lywodraeth Cymru, awdurdodau lleol ac ysgolion i gynllunio a chynyddu'r ddarpariaeth o addysg drwy gyfrwng y Gymraeg, gyda'r nod o alluogi pob disgybl i wneud cynnydd ystyrlon yn y Gymraeg a dod yn siaradwyr hyderus erbyn diwedd eu haddysg statudol. Bydd y dyletswyddau newydd

ar awdurdodau lleol ac ysgolion yn dod i rym fesul cam yn ystod y blynyddoedd nesaf, a hynny er mwyn sicrhau pontio trefnus a chynaliadwy i'r dyfodol.

Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol:

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn ei gwneud yn ofynnol i gyrff cyhoeddus yng Nghymru ystyried effaith hirdymor eu penderfyniadau. Wedi ei gynnwys yn y ddeddf mae saith Nod Llesiant, pwrpas y nodau hyn yw sicrhau bod pawb yn gweithio tuag at gyflawni'r un nodau. Un o'r nodau hynny yw gweithio tuag at Gymru sydd â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu.

Prosiectau yng Nghynllun y Cyngor:

Gwynedd Yfory - Ymestyn cyfleoedd chwarae a chymdeithasu ar gyfer plant a phobl ifanc y sir

Mae prosiect ar y cyd rhwng Gwasanaeth Ieuenctid Gwynedd a'r Urdd wedi'i anelu at gynyddu cyfleoedd i bobl ifanc gymryd rhan mewn gweithgareddau trwy gyfrwng y Gymraeg. Mae hyn yn cynnwys cyflogi Swyddog Ieuenctid ar y cyd, sy'n trefnu gweithgareddau trwy'r Gymraeg yn ystod ac ar ôl oriau ysgol a'r nod yw annog pobl ifanc i ddefnyddio'r Gymraeg mewn sefyllfaoedd cymdeithasol ac anffurfiol, gan helpu i gryfhau'r defnydd o'r iaith tu allan i'r ystafell ddosbarth. Yn ogystal, mae Gwasanaeth Ieuenctid Gwynedd yn parhau i gynnig amrywiaeth o gyfleoedd i bobl ifanc 11-25 oed ddatblygu sgiliau iaith, personol, cymdeithasol ac addysgol mewn llefydd nad yw'r defnydd o Gymraeg mor eang. Mae 5 Aelwyd Gymunedol wedi eu datblygu yn Y Felinheli, Bangor, Caernarfon, Ardudwy a'r Bala lle bo sesiynau amrywiol yn cael eu cynnal y tu allan i amserlen yr ysgol mewn 6 o ysgolion uwchradd y sir.

Eleni mae 3754 o sesiynau wedi eu trefnu trwy gyfrwng y Gymraeg gan y Gwasanaeth Ieuenctid gan gynnig ystod eang o weithgareddau. Cynigir clybiau ieuenctid cymunedol, alldeithiau, triapiau achlysurol, gweithdai mewn ysgolion, gwaith mewn grwpiau bach, gwaith un i un a darpariaeth sydd wedi ei gomisiynu i bartneriaid.

Casglwyd y data canlynol:

- 21305 o gyfranogiadau.
- 1228 o achrediadau wedi eu cwblhau
- 97% yn nodi eu bod wedi mwynhau y sesiynau
- 96% yn nodi eu bod yn teimlo bod eu llesiant wedi gwella
- 98% wedi dysgu sgil/ profiad newydd.
- 96% am barhau i fynychu.

Mae'r Gwasanaeth Ieuenctid yn derbyn £20,000 yn flynyddol gan Lywodraeth Cymru i fynd i'r afael â chynyddu darpariaeth iaith Gymraeg i bobl ifanc. Mae pob gweithgaredd sy'n cael ei gynnig yng Ngwynedd yn y Gymraeg neu'n ddwyieithog. Mae Gweithiwr Ieuenctid wedi ei leoli ym mhob un ysgol uwchradd ac arbennig ac yn gweithio drwy bontio i'r gymuned. Mae prosiectau cymunedol yn cael eu cynnal ar draws Gwynedd.

Gwynedd Gymraeg: Moderneiddio ac ehangu'r ddarpariaeth drochi ar gyfer dysgu Cymraeg i blant

Ers sefydlu'r Gyfundrefn Addysg Drochi ar ei newydd wedd yn Ionawr 2023, mae chwe lleoliad strategol ar draws Gwynedd yn darparu gwasanaeth i siaradwyr newydd gaffael y Gymraeg. Mae gwaith wedi digwydd i wireddu gweledigaeth Cabinet y Cyngor, gan gynnwys gwariant £1.1m o arian cyfalaf Llywodraeth Cymru i sefydlu safleoedd addysg drochi newydd ar gyfer disgyblion blynyddoedd 5 – 9 ym Mangor a Thywyn ynghyd â gwella'r adnoddau ar safle addysg drochi Eifionydd. Yn dilyn gwariant pellach o £1.1m o arian cyfalaf Llywodraeth Cymru agorwyd tair o ganolfannau cynradd ar gyfer disgyblion blynyddoedd 2 – 4. Agorwyd canolfan newydd ar safle Ysgol Cymerau, Pwllheli fis Ebrill 2025 a chanolfannau pwrpasol newydd ar safleoedd Ysgolion Maesincla a Bro Idris Dolgellau ym mis Medi 2025.

Mae'r canolfannau wedi eu cynllunio'n fwriadus i ddarparu addysg drochi flaengar a chyfoes mewn ardaloedd strategol o'r sir sydd o arwyddocâd ieithyddol. Maent o fewn cyrraedd rhesymol i gyfleusterau megis Llyfrgelloedd Gwynedd, Canolfannau Byw'n Iach, siopau, clybiau a mentrau cymdeithasol.

Mae'r ddarpariaeth hon yn sicrhau'r cyfle gorau i'n holl ddysgwyr ddod yn siaradwyr Cymraeg hyderus sy'n gallu defnyddio'r iaith ym mhob agwedd ar fywyd.

Prosiectau a chynlluniau eraill

Diwygio Polisi Iaith Addysg Gwynedd:

Yn ystod 2024 - 2025 o dan arweiniad yr Ymgynghorydd Iaith, Meirion Prys Jones, cynhaliodd Cyngor Gwynedd gyfres o sesiynau ymgysylltu cynhwysfawr gyda rhanddeiliaid allweddol gan gynnwys penaethiaid ysgolion Gwynedd, disgyblion ac aelodau Fforymau Iaith, cynrychiolwyr mudiadau iaith a chynrychiolwyr Comisiynydd y Gymraeg - er mwyn llywio datblygiad Polisi Iaith Addysg Gwynedd. Ar Ragfyr 16eg 2025, gwahoddwyd y Cabinet i gymeradwyo drafft o Bolisi Iaith Addysg Gwynedd er mwyn ei gyflwyno fel polisi enghreifftiol i bwrpas ymgysylltu cyhoeddus. Mae'r cyfnod ymgysylltu wedi agor yn Ionawr 2026, a bydd yn cau ar Chwefror 25ain, 2026. Wedi hynny, bydd adroddiad pellach yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet er mwyn adrodd yn ôl ar ganlyniadau'r ymgysylltiad. Bydd yn ofynnol wedyn i'r Cabinet ystyried canlyniadau'r ymgysylltiad, a phenderfynu a ddylid mabwysiadu'r Polisi Iaith Addysg Enghreifftiol neu beidio.

Gwerthuso'r Gyfundrefn Addysg Drochi:

Yn dilyn gweithredu'r Gyfundrefn Addysg Drochi ar ei newydd wedd ers Ionawr 2023, comisiynwyd Prifysgol Bangor i gynnal Astudiaeth Effaith i werthuso ei heffeithiolrwydd. Nod yr astudiaeth oedd asesu a yw'r ddarpariaeth yn llwyddo i roi sylfaen gadarn i ddisgyblion Gwynedd ddysgu'r Gymraeg. Casglwyd barn rhanddeiliaid drwy gyfarfodydd, arsylwadau yn yr unedau trochi ac yn yr ysgolion, ac ystod y cyfnodau pontio. Cyflwynwyd adroddiad terfynol y gwerthusiad i Bwyllgor Craffu Addysg ac Economi ar Hydref 16eg 2025, gan ddarparu tystiolaeth ymchwil a gwneud argymhellion ar gyfer datblygiadau pellach. Mae'r Gyfundrefn yn gweithredu nifer o'r argymhellion o ran cyfarch yr angen am ddarpariaeth i ddysgwyr hŷn, gwella'r cyfathrebu gyda'r ysgolion a sicrhau bod staff trochi yn gweithio'n fwy effeithiol yn yr ysgolion ar ddyddiau Gwener.

Strategaeth Ysgolion 2026–2036

Cyflwynwyd Strategaeth ddrafft i Bwyllgor Craffu Addysg ac Economi ar 11eg Rhagfyr 2025. Wedi cyfnod o ymgysylltu, bydd Strategaeth Ysgolion Gwynedd yn cael ystyriaeth gan y Cabinet fis Chwefror 2026. Pwrpas y Strategaeth yw gosod gweledigaeth ac uchelgais y sir ar gyfer system addysg gynhwysol, gynaliadwy ac o'r safon uchaf, sy'n galluogi pob dysgwr i wireddu ei botensial llawn. Mae'r Strategaeth yn cadarnhau ymrwymiad Gwynedd i sicrhau mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg a dwyieithog drwy gydol taith addysgol pob plentyn, gan gyfrannu'n uniongyrchol at weledigaeth genedlaethol *Cymraeg 2050*.

2. Beth arall sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf er mwyn codi statws y Gymraeg a sicrhau cyfleoedd i bobl i ddefnyddio'r Gymraeg?

Gweithredu argymhellion yn dilyn y broses o ymgysylltu cyhoeddus ynglŷn â'r **Polisi Iaith**. Cyflwyno drafft o Bolisi Iaith Addysg Enghreifftiol Gwynedd i bob corff Llywodraethol cyn Medi 2026.

Yn dilyn ymgysylltu, ymateb i sylwadau a chyflwyno'r **Strategaeth Ysgolion** i'w hystyried gan Gabinet Cyngor Gwynedd, Chwefror 2026.

3. Ydy datblygiad technoleg wedi amharu ar eich gallu i ddarparu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg? Os yn berthnasol rhowch enghraifft. Sut ydych chi'n sicrhau nad yw datblygiad technoleg yn effeithio ar eich gallu i ddarparu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg?

O ran ysgolion Gwynedd, y ffocws ar hyn o bryd yw cefnogi ysgolion i ddefnyddio'r plattfform Hwb i'w lawn botensial a monitro effaith hynny ar safonau yn ein hysgolion. Mae'r effaith eisoes i'w weld yn yr ysgolion o ran cynhwysiant digidol. Mae pob dysgwr yn cael mynediad cyfartal at ddyfeisiau digidol sy'n lleihau'r rhaniad digidol a hefyd yn sicrhau bod yr offer eisoes wedi'i ffurfweddu i gefnogi dysgwyr o ran yr iaith Gymraeg e.e. rhyngwyneb defnyddiwr yn y Gymraeg, a chymhwysiad a chyfluniadau i gefnogi'r Gymraeg.

Yn ein canolfannau trochi, mae Aberwla yn blatfform TGCh rhithiol arloesol sy'n efelychu pentref digidol llawn o leoliadau rhyngweithiol, gan alluogi dysgwyr i ymarfer ac atgyfnerthu eu geirfa a'u patrymau iaith Gymraeg drwy chwarae.

Yn ystod arolygiad Estyn fis Mawrth 2025 nodwyd bod cydweithio athrawon ar ddatblygu a gweithredu cynllun Aberwla wedi cefnogi darpariaeth drochi gyfoes sy'n adeiladu'n systematig ar egwyddorion caffael iaith. Trwy weithgareddau cyson, difyr ac adnoddau rhithwir arloesol, caiff disgyblion gyfleoedd pwrpasol a chynhwysol i ddatblygu eu geirfa, patrymau brawddeg a medrau Cymraeg mewn cyd-destunau bywyd go iawn. Mae hyn wedi cael effaith gadarnhaol ar hyder a mwynhad y disgyblion wrth ddefnyddio'r Gymraeg yn eu cymuned.

Bellach mae'r adnodd yn cael ei ddefnyddio'n llwyddiannus mewn canolfannau ac unedau trochi ar draws Cymru, gan gynnig darpariaeth drochi gyfoes o ansawdd uchel sy'n cefnogi datblygiad sgiliau siarad, gwrando a darllen. Trwy normaleiddio'r Gymraeg ar blatfform digidol apelgar, mae Aberwla yn meithrin agweddau cadarnhaol at y Gymraeg fel iaith bob dydd. Mae'r platfform bellach wedi'i lansio'n genedlaethol ar Hwb drwy gefnogaeth Adnodd.

4. Sut ydych chi'n cadw cofnod o'r bobl sy'n defnyddio eich gwasanaeth trwy gyfrwng y Gymraeg? Allwch chi rannu data perthnasol?

Unrhyw ddata arall perthnasol

e.e. Blynyddoedd cynnar 1. Data cyrhaeddiad y CSGA o ran nifer y lleoliadau gofal plant, a nifer plant sydd yn derbyn addysg cyfrwng Cymraeg. 2. Nifer cylchoedd Ti a Fi, grwpiau Rhiant a Phlentyn sydd yn cael eu cefnogi/cynnal. 3. Nifer y gweithgareddau sydd yn cael eu targedu yn benodol at deuluoedd ifanc/rhieni a babanod gan wasanaethau'r Cyngor. 4. Nifer y gweithgareddau teuluol sydd yn cael eu trefnu gan y fenter iaith. 5. Nifer ymgyrchoedd rhannu adnoddau a gwybodaeth. Dysgu 1. Ystadegau monitro CSGA 2. Nifer staff y Cyngor sydd yn derbyn hyfforddiant i wella sgiliau 3. Nifer prentisiaethau sydd yn cael eu cynnig gan y Cyngor 4. Nifer cyfleoedd hyfforddi/achrediau sydd yn cael eu cynnig gan y gwasanaeth ieuencid. Gwaith a gwasanaeth 1. Nifer busnesau sydd yn derbyn cymorth ariannol drwy gynllun Arfor 2. Nifer staff sydd yn derbyn cefnogaeth i ddysgu Cymraeg neu ddatblygu sgiliau 3. Nifer staff sydd yn cymryd rhan mewn cynlluniau cyfeillio/pencampwyr Y gymuned 1. Nifer gweithgareddau wedi eu cynnal gan wasanaethau'r Cyngor a'r fenter iaith ar gyfer gwahanol grwpiau 2. Nifer mentrau cymunedol sydd yn cael eu cefnogi drwy gynlluniau Adfywio ac Economi Ymchwil a thechnoleg 1. Nifer prosiectau ymchwil sydd wedi eu cynnal gan y Cyngor, neu eu comisiynu gan y Cyngor Unrhyw ddata arall perthnasol

Blynyddoedd Cynnar

Mae targed penodol o fewn yr Asesiad Digonolrwydd Gofal Plant 2022-27 ar gyfer 'Sicrhau darpariaeth iaith Gymraeg/Dwyieithog i holl blant y sir'.

Mae Adroddiad Cynnydd 2025 yn nodi, yn unol â'r wybodaeth mae DEWIS yn ei gadw o ran iaith ein darpariaeth, bod 36% o'n darpariaeth yn uniaith Gymraeg gyda 56% yn darparu'n ddwyieithog a 7% yn darparu yn Saesneg gydag elfennau dwyieithog. (Mae'r wybodaeth yn cyfiri'r holl wasanaeth sydd wedi ei nodi ar Dewis oherwydd gall un ddarpariaeth fod yn cynnig mwy nag un gwasanaeth e.e. cylch meithrin a chlwb ar ôl ysgol).

Gweler isod ein sefyllfa bresennol mewn perthynas â chanran y plant meithrin/tair oed sy'n cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.

Nifer a chanran plant 3 oed yn derbyn eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg (data CYBLD):

Blwyddyn	Nifer	Canran
2024-25	466	100%

Data Cylchoedd Meithrin (wedi ei ddarparu gan Mudiad Meithrin):

Blwyddyn	Nifer y lleoliadau	Nifer y plant	Nifer yn trosglwyddo i'r ysgol	Nifer yn trosglwyddo i ysgol Gymraeg	Canran yn trosglwyddo i ysgol Gymraeg
2023-24	63	1957	853	852	99.88%

Data Dechrau'n Deg Cyfrwng Cymraeg:

Blwyddyn	Nifer y Lleoliadau	Nifer y plant
2024-25	34	319

Darpariaethau Cyfrwng Cymraeg eraill:

Natur y Ddarpariaeth	Nifer y Darpariaethau
Meithrinfeydd	10 Cymraeg 9 Dwyieithog
Clybiau ar ôl Ysgol	7 Cymraeg 21 Dwyieithog
Clybiau Gwyliau	4 Cymraeg 15 Dwyieithog
Gwarchodwyr	10 Cymraeg 28 Dwyieithog 7 Saesneg gyda elfennau o Gymraeg

Dosbarth Derbyn a Blwyddyn 1

Mae 98.56% o ddysgwyr Dosbarth Derbyn y sir a 98.47% o ddysgwyr Blwyddyn 1 yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg. Mae cefnogaeth ymarferol effeithiol mewn lle i gynyddu'r ddarpariaeth mewn un ysgol gynradd drosiannol er mwyn gwireddu'r targed o 100% o fewn oes Cynllun Strategol y Gymraeg Mewn Addysg

Trochi

Defnyddir cyfran o grant trochi hwyr i gyflogi athrawes brofiadol i gydweithio gyda staff a dysgwyr dosbarth Derbyn a Blwyddyn 1 mewn ysgol drosiannol ym Mangor i fodelu dulliau trochi llwyddiannus ac mae'r athrawes hefyd yn cefnogi mewn dwy ysgol arall ym Mangor i wreiddio dulliau trochi cynnar yn y Dosbarth Derbyn. Mae'n cydweithio gyda staff y Cyfnod Sylfaen i fapio datblygiad ieithyddol Cymraeg y dysgwyr ar hyd y continwmm iaith a pharatoi cyfleoedd rheolaidd i atgyfnerthu'r Gymraeg o fewn egwyddorion y Cyfnod Sylfaen yn ardaloedd y dosbarth. Mae'n annog y dysgwyr i gymhathu eu medrau iaith mewn cyd-destun trawsgwricwlaidd e.e. chwarae rôl, caffi, siop. Gwneir defnydd cynyddol o Dechnoleg Gwybodaeth mewn ymgais i normaleiddio'r Gymraeg mewn ysgol lle mae dros 71% o'r disgyblion wedi symud i Gymru o wledydd tramor.

Yn yr ysgol drosiannol, dathlir dyddiau pwysig fel Dydd Gŵyl Dewi, Santes Dwynwen, ac unwaith eto eleni cynhaliwyd eisteddfod ysgol trwy gyfrwng y Gymraeg. Hefyd cyflwynodd pob dosbarth ddwy gân Gymraeg yng nghyngerdd Nadolig yr ysgol yng Nghanolfan Pontio. Mae ymdrech hefyd i ddatblygu egwyddorion Cymraeg Campus trwy'r ysgol gyda'r bwriad o adeiladu ar y sylfaen hon i weithredu Fframwaith Y Siarter iaith yn y flwyddyn addysgol nesaf.

Nodwyd yn adroddiad Estyn o'r Gyfundrefn Drochi yng Ngwynedd bod : "yr athrawes beripatetig y Gymraeg, sy'n addysgu'r disgyblion ieuengaf mewn tair ysgol mewn ardal benodol o'r sir, yn cefnogi'r disgyblion yn

fuddiol wrth gyflwyno'r iaith. Darperir ystod o weithgareddau pwrpasol er mwyn annog disgyblion i ddefnyddio geirfa a phatrymau brawddeg syml yn gynyddol hyderus. Mae hyn yn cyfrannu'n gadarn at eu hyder wrth iddynt ddysgu a chwarae yn Gymraeg."

Yn ystod y flwyddyn academiaidd 2024-2025 darparwyd cefnogaeth a mynediad i 202 o ddysgwyr blynyddoedd 2-9 ar gwrs trochi dwys 10 wythnos yn yr unedau trochi ar draws y tri rhanbarth o fewn y sir sydd yn gyfartaledd o 67 disgybl bob tymor. Yn ogystal darparwyd cefnogaeth ôl ofal i 198 o ddysgwyr yn ystod y flwyddyn addysgol a hynny mewn 23 ysgol gynradd a 5 uwchradd yn Nhymor yr Hydref, 27 cynradd a 6 uwchradd yn Nhymor y gwanwyn, a 28 cynradd a 7 uwchradd yn nhymor yr haf. Mynychodd 46 o ddysgwyr blynyddoedd 7, 8 a 9 gwrs byr adennill hyder dros 3 wythnos yn yr ysgolion uwchradd sy'n lletya'r unedau trochi Pontio Cynradd/Uwchradd. Blaenoriaethir mynediad i'r cwrs adennill hyder i ddysgwyr sydd wedi eu hasesu fel carfan C1 gan athrawon ysgolion cynradd.

Mae 32% o'r holl ddysgwyr Cynradd, a 21% o'r holl ddysgwyr Uwchradd sydd wedi cael mynediad at addysg drochi hwyr yng Ngwynedd eleni yn ddysgwyr Du, Asiaidd a Lleiafrif Ethnig.

Mae 73.57% o'r holl ddysgwyr mewn un ysgol gynradd drosiannol ym Mangor yn ddysgwyr o gefndir Du, Asiaidd neu Leiafrif Ethnig, ac mae holl ddisgyblion Derbyn a Blwyddyn 1 yr ysgol honno yn cael mynediad at athrawes sy'n cyflwyno egwyddorion trochi cynnar. Mae disgyblion yr ysgol honno, fel pob disgybl arall rhwng Blwyddyn 2 a Blwyddyn 9, yn cael mynediad i Ganolfan Drochi er mwyn derbyn darpariaeth trochi hwyr.

Pontio

Yng Ngwynedd mae gennym strwythur staffio cadarn i fonitro dilyniant ieithyddol yn y cynradd a'r uwchradd gan gynnwys pontio. Mae Cydlynnydd y Siarter Iaith yn arwain yn y cynradd, y Cydlynnydd Strategaeth Iaith yn gyfrifol am yr uwchradd, ac mae'r Cydlynwyr Iaith Dalgylchol yn gweithredu ymhob clwstwr. Golyga hyn fod modd tracio datblygiad ieithyddol ein dysgwyr ar hyd y continwwm iaith a blaen gynllunio i sicrhau fod darpariaeth briodol yn ei lle fel bod ein dysgwyr yn gwneud cynnydd priodol wrth drosglwyddo o un sector i'r llall.

Cesglir Carfannau Iaith y disgyblion ar ddiwedd blwyddyn 6 i'w trosglwyddo i'r ysgolion uwchradd i sicrhau parhad a dilyniant. Byddwn hefyd yn casglu, coladu a dadansoddi data Gwe Iaith yn y cynradd a'r uwchradd er mwyn adnabod cryfderau a meysydd i'w gwella yng nghyd-destun defnydd cymdeithasol dysgwyr o'r Gymraeg a'u hyder a'u harferion wrth ddefnyddio'r Gymraeg o fewn yr ysgol. Dyma'r gwaelodlin ar gyfer cynllunio gweithgarwch y Siarter Iaith.

Yn nalgylchoedd Bangor a Thywyn, rhoddwyd mewnbwn ychwanegol i weithgarwch pontio trwy'r Grant Trochi Hwyr. Cynhaliwyd gweithdai creadigol i ddysgwyr blwyddyn 5 a 6 gydag artistiaid yn y Nyth ym Mangor, a hynny i annog y dysgwyr i fod yn greadigol a mynd ati gyda help i greu cynhyrchiad o'u dewis trwy gyfrwng y Gymraeg. Trefnwyd cyfuniad o weithdai yn yr ysgolion cynradd yn ogystal â sesiynau gydag ysgolion eraill o fewn y clwstwr yn adeilad y Nyth ym Mangor.

Unwaith eto eleni, comisiynwyd Sioe gan Hywel Pitts a Gareth yr Orangutang ar gyfer ysgolion dalgylch Dwyfor, Arfon ac Ogwen, oedd yn hyrwyddo'r Gymraeg. Rhoddwyd gwahoddiad i bob disgybl blwyddyn 6 a 7 yn y dalgylchoedd i'w mynychu. Gwerthfawrogir y cyfraniad ariannol gan Fenter Iaith Gwynedd i sicrhau llwyddiant y daith.

Cyd-weithiwyd gyda'r Fenter Iaith i gynnal sesiynau ymwybyddiaeth iaith yn Ysgolion Tregarth, Manod ac Eifion Wyn.

Manteisiwyd ar arbenigedd staff yr Urdd i gydweithio ar brosiectau, yn rhan o gynlluniau Grant y Gymraeg, mewn rhai dalgylchoedd yng Ngwynedd.

Gwelwyd parêd Dydd Gŵyl Dewi yn Nhywyn, gydag ysgolion cynradd ac uwchradd yn rhan o'r bwrlwm.

Cyd-weithiwyd gyda'r Cyngor Llyfrau i gynnal rowndiau sirol yr Ornest Lyfrau. Bu i 7 ysgol yng Ngwynedd gystadlu eleni, ac aeth Ysgol Waunfawr ac Ysgol y Gelli ymlaen i gynrychioli Gwynedd yn y rownd genedlaethol yn Aberystwyth.

Mae llawer iawn o ysgolion yn ymgymryd yn frwdfrydig â dathlu digwyddiadau allweddol yn y calendr Cymreig, megis Diwrnod Shwmae/Su'mae, Dydd Santes Dwynwen, a Dydd Miwsig Cymraeg. Cynhelir gweithgareddau amrywiol ar gyfer Dydd Gŵyl Dewi ac Wythnos Cymru Cŵl, ac mae ysgolion yn cymryd rhan mewn eisteddfodau ac yn mynychu gwersylloedd yr Urdd. Mae nifer sylweddol o ysgolion yn rhoi sylw amlwg i'r gweithgareddau hyn drwy eu rhannu'n helaeth iawn ar eu cyfryngau cymdeithasol.

Cynhyrchwyd pamffledi a phosteri'n hybu manteision dwyieithrwydd, a rhannwyd y rheiny gyda phob ysgol gynradd ac uwchradd o fewn y sir.

Bu Seren a Sbarc ar ymweliad â nifer o ysgolion cynradd, gan dderbyn croeso cynnes iawn!

Erbyn diwedd y flwyddyn addysgol hon, bydd pob ysgol uwchradd yng Ngwynedd wedi derbyn ymweliad gan y Coleg Cymraeg er mwyn hyrwyddo manteision dwyieithrwydd. Llwyddwyd i sicrhau ymweliad â phob ysgol yn ystod y ddwy flynedd ddiwethaf. Bu'r ymweliadau hyn yn llwyddiannus iawn.

Cynhaliwyd sgysiau gyda dwy Ysgol Arbennig yng Ngwynedd er mwyn trafod sut y gellid addasu meini prawf y Siarter Iaith i fod yn fwy cynhwysol. Drafftwyd diwygiadau i'r canllawiau presennol, ac fe 'u cyflwynwyd i Lywodraeth Cymru i'w trafod. Bu cyfarfod ym mis Gorffennaf 2025 i drafod yr addasiadau a wnaed.

TGAU

Roedd 1267 o ddysgwyr ym Mlwyddyn 11 a 1330 ym Mlwyddyn 10 yn ysgolion uwchradd Gwynedd Hydref 2024.

Dyma'r data cyfredol yn erbyn y tri dangosydd o ran cymwysterau Cymraeg ar ddiwedd y cyfnod oed statudol yn 16 oed – sy'n cynnwys pob disgybl yn y sir:

DANGOSYDD	CANRAN
Canran disgyblion Bl.11 sy'n astudio o leiaf 3 phwnc CA4 drwy gyfrwng y Gymraeg yn ogystal â TGAU Cymraeg Iaith Gyntaf	73.95%
Canran disgyblion Bl.11 sy'n astudio o leiaf 5 phwnc CA4 drwy gyfrwng y Gymraeg yn ogystal â TGAU Cymraeg Iaith Gyntaf	73.4%
Canran disgyblion Bl.11 sy'n sefyll arholiad TGAU Cymraeg Iaith Gyntaf	86.82%
Canran disgyblion Bl.11 sy'n sefyll arholiad TGAU Cymraeg Ail Iaith	11.84%
Heb gofrestru ar gyfer TGAU Cymraeg	1.34%

5. Beth yw sgiliau iaith eich staff?

Mae 99.5% o'r athrawon cynradd a 89% o athrawon uwchradd yn hyderus i addysgu trwy gyfrwng y Gymraeg. Ar sail data Cyfrifiad Iaith y Gweithlu Addysg rydym yn targedu a chefnogi rhai ysgolion ar draws y sir er mwyn sicrhau eu bod yn gallu ymateb i anghenion ieithyddol eu staff trwy hyrwyddo mynediad at gyfleoedd i ddysgu Cymraeg neu i godi eu hyder yn y Gymraeg, yn ogystal ag ymateb yn llawn i bolisi iaith ysgolion Gwynedd o ran cyfrwng addysgu ac iaith weinyddol yr ysgol. Mae ein dwy ysgol uwchradd drosiannol yn ymwybodol o'r gefnogaeth sydd ar gael iddynt trwy gefnogaeth Y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol ac mae tiwtoriaid a phrosiectau ar waith yn yr ysgolion hynny yn cefnogi'r staff.

Mae'r Awdurdod ac ysgolion uwchradd y sir wedi bod yn rhan greiddiol o ddatblygu hyfforddiant cyfrwng Cymraeg ar y cyd gyda CYDAG a CBAC ar y cymwysterau newydd. Mae ysgolion y sir yn rhan o fforwm newydd CYDAG y Gogledd sy'n hyrwyddo addysg Gymraeg ar draws Gogledd Cymru.

6.Rhowch enghreifftiau o unrhyw rwystrau, cwynion a chanmoliaeth sy'n gysylltiedig gyda darparu a hyrwyddo gwasanaethau cyfrwng Cymraeg.

Yn sgil cwblhau Holiadur Sgiliau Iaith y Gweithlu Addysg, mae gwaith wedi'i gyflawni i edrych ar y canfyddiadau, ac ystyried pa hyfforddiant a chefnogaeth ieithyddol sydd ei hangen ar weithlu'n hysgolion. Trefnwyd cyrsiau a hyfforddiant i ymateb i'r anghenion a amlygwyd yn sgil cynnal yr holiadur er mwyn sicrhau bod cyrsiau dysgu Cymraeg priodol ar gael i'r gweithlu addysg ar lefel Sylfaenol, Canolradd, Uwch neu er mwyn gloywi iaith a chodi hyder. Disgwylir i'r gweithlu addysg i gyd ddiweddarau Holiadur Sgiliau Iaith yn flynyddol ar ddechrau'r flwyddyn addysgol er mwyn sicrhau data sydd yn gyfredol, i alluogi cynllunio hyfforddiant a chefnogaeth briodol ar eu cyfer.

Mae sefyllfa ieithyddol staff addysgu yn ein hysgolion yng Ngwynedd yn parhau'n iach. Nid yw'r swyddi yn parhau wag o ganlyniad i heriau ieithyddol – mae ein heriau recriwtio yn fwy penodol ym maes arweinyddiaeth ac mewn meysydd cwricwlwm arbenigol.